

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 10. mal. travna 1867.

List 11.

Pot na Golgota.

- O Golgota! oblak te dans zakriva,
Neznano veter po gorovju vije,
Kak' plaho tú stermí pečína siva,
Obeša tužno drevje se samije.
Povej, zakaj z višav te solza obliva:
Sej solze zemlja tvoja vedno pije? —
„S kervjo sem res se gora napolnila:
Kervi nedolžne pa še nisem pila.“
- I. Zastonj sodnika prosi skerona žena,
Boječ obsodi Krista po krivici!
Zdaj želja tvoja, Juda, je zveršena,
Izdal pa sam si večni se pravici.
„Na križ!“ kričiš, al čaka ura ena,
Došla te bo: križ hranjen je „kraljici!“
„Križajte jih!“ povelje bo vladarja,
Njegova kri ti je kervava zarja!
- II. Obsojenec se jarma nič ne brani;
Nakladajo ga mu človeške strasti,
Le greh, ne les, nedolžne rame rani.
Pa le takó drevo zamore zrasti,
Drevó rešenja, usmiljenja vir znani,
V zatertje tmíni, peklu, smertni oblasti.
Ljubezen, kri in smert so nam življenje,
So znamenja zmage v večno nam združenje,
- III. Stoletja vidi Jagnje mem letéti,
Otroci njih ječe v globinah tmíne,
Strašno se širi zмотa, greh po sveti:
Pod križ se sklone Jagnje, pa ne zine,
V ljubezni zmotene želi objeti;
Ojstrost skalovja Jagnjetu vsa zgine.
Usmiljenje ne čuti roba, tlaka,
S kervjo ljubezni zemlja se namaka.
- IV. Postoj, trinog! ti Sion sam daje postavo,
V njej žuga Večni ti in obljubuje,
Spoštuj slovó, ki gine kamen, travo:
Slovó Sinú in Matere se čuje.
Nebo stermí slišé stresivni „zdravo!“
Al trinog nič ne čuti, bije, suje,
Le kri še svit da temnemu očesu,
Neznana mu britkost je pri slovesu.
- V. Ljubezen božja objema vse narode,
Primoran ptujec nje zastavo nosi,
Ne vé: ta pot mu pot življenja bode.
Ponižnost milo terdovratnost prosi,
Previdnost snuje steze naše osode,
Očeta milost nam dobrote trosi,
Poznal ni Simon še dobrotne roke,
Ki vodi vse Adamove otroke.
- VI. Serce nedolžno, čisto, dom je sveti,
Zerkalo raja, sreče domovina;
Podoba Jagnjeta v sercu imeti
Veselje je presladkega spomina.
Veronika presrečna! smeš objeti
Obličje ljubeznjivo Boga Sina!
Zaklad, plačilo je podoba sveta;
Plačilo večje pa ti vera obeta.
- VII. Potihnila je sila preganjanja,
Al drug sovražnik se je zbudil:
Na skrivnem plete mreže zapelj'vanja,
Hinavsko vabi svet na svoje pota;
O sreči, enakosti, prostosti sanja,
Strupeni gad zaleze se v vse kota:
In Jezus omedli, na tla se zgrudi;
Poglej, zdihuj, iz greha sanj se zbudi!
- VIII. Dobrotnika, ki klical kdaj je male,
Še enkrat videti privabi žene
Na pot; kaj bi mu dale v znamenje hvale?
Obraz zaliva solza, pa: „Ne mene,
Le sebe objokujte!“ prijadrale
Rimljanov čete žgó, moré; nobene
Rešitve ni: naj kri se zdaj maščuje,
S kervjo, želiš, naj tlak se napajuje,
- IX. Puščava, Golgota, darilnik sveti,
Že blizo je daravec in daritev,
Kraljestvo zmót, peklenščeka zatreti;
Al borbe ni še kon'c, še bo moritev.
Na novo jame serce kervaveti:
Oslabljen pade, čudna je rešitev.
Mogočen Bog na tléh vlada v prahu,
Moléé ga molijo legioni v strahu.
- X. Pokoja si želi popotnik trudni,
Vesél zagleda od daleč domovino;
Končan je pot, na trati je odljudni:
Tu kraj počitka je, ležišče edino
Za nazega, ki pije žolc ostudni,
Da pahne vbog napuha šum v globino.
Ljubezen poterpi, je radodarna:
Le po tej poti hódi, ta je varna.
- XI. Postojte sveti v večnem tiru kroga,
Slušajte! vdarec kladva od skal odmeva,
Pričnè se dar, množí se gnad zaloga,
Kervavi dar, ljubezen ga zahtéva.
Moléé terpin, pokorni sin uboga
Razpet, pribit na les življenja dreva.
Usmiljenje neusmiljenim še prosi,
Naj kri zaveze tudi njih porosi.
- XII. Končano je, izpil si kelh britkosti!
O Mati, nas je tebi Sin izročil!
Razbojniku odprè se raj radosti,
Človeštvo dan rešenja je napočil.
Kaj storil Juda v svoji si slepoti?
Umerl je Bog, al kon'c naravi odločil?
Ni konec, Dionizij, le začenja
Se večna zveza, doba odrešenja.
- XIII. Iz nova vsekal meč je sercu rano,
Ljubezni, žalosti medli Devica,
Nebo pa gleda v voljo Božjo vdano.
V rokáh derži Sinú nebes kraljica,
Prerokovanje Simeona znano
Verši se, Mat', presveta mučenica!
O srečno serce, v katerem on počiva,
Nebeški blagor se po njem razliva.

XIV. Da spolni se beseda, prerok'vanje,
Ga položijo v grob, kjer ni počival
Še nihče, nov in čist, da spi tam spanje.
O da bi človek čist in nov ga žival,
Naj serce sveto bilo mu stan'vanje,
Naj v snažni hiši Jezus bi prebival!
O stori, da serce ljubezni vneto
Ti domi bo, Jezus, prebivaljše sveto.

A.

Kaj čisto novega.

„To je višji moje modroslovje:
poznati Jezusa, in sicer križanega.“ Sv. Bern.

Fabrikantje in trgovci svoje blago po novinah radi ponujajo z lepo donečim glasom: „kaj čisto novega!“ In kaj si tudi hočejo? Svet mora vedno kaj čisto novega imeti, kar še ni bilo! Le to ga še na noge, blago pa med ljudi spravi.

Pa „pod solncem nič novega ni,“ pravi modri Salomon; „kar je že bilo, ravno to bo zopet v prihodnje, in kar je zdaj, je bilo že poprej.“ — Kako sta si tedaj navskriž: modri starega zakona in olikani sedanji svet, kateremu je vse novo, česar še stari atelni poznali niso! — Ali vender imata oba prav; Salomon, kateri nič novega na celem svetu ne vidi, in prebrisani svet, ki vedno tuhta in skuša, in marsikaj res celó novega na dan spravi.

Modri Salomon premišljuje „djanje in prizadevanje človeških otrok, v greh in zmoti zakopanih, neodrešenih, in spozná, da vse, karkoli počenjajo, je brez pomoči od zgór; — umetniki tega sveta se pa le pečajo z zemljo, zrakom in vodó, in pridejo res do novih, celó novih reči, s katerimi si Adamovi otroci pomagajo ali pa igrajo.

Zastran svojega odrešenja iz greha in njegove kazni v resnici ni mogel človeški rod ničesar sam opraviti; pa storila je neskončna ljubezen Božja „kaj celo in čisto novega,“ kar svet poprej nikoli vidil ni, in tudi vidil nikoli več ne bo: to je smert Sinú Božjega na križu za grehe svetá!

Kristus, Sin Božji, v človeški podobi na križu zaradi grehov svetá, — o kako čudna, kako velikanska je ta prikazen! Le ker smo te prikazni že vajeni, nas tako merzle in brezčutne pustí. Vse drugače so svetniki, in med njimi posebno sv. Bernard, medotočni učenik, skrivnost Križanega vedili ceniti. „To je višji moje modroslovje: poznati Kristusa in sicer križanega.“

Naj poskusim, Tebi, ljubi bralec, pokazati neskončno ljubezen, ki sije doli s križa, da se tudi najino serce vname goreče ljubezni do Križanega. — Glej, na križu je umerl za grehe sveta, toraj tudi za tvoje in moje, sam Božji Sin, ki je prav zato, da bi nas tako odrešiti zamogel, človek postal. Če je pa neskončni Bog sam tako se znižal, toliko storil za človeka, je brez ugovora resnica: 1) da je bilo neogibno potreba Božji pravici zavoljo storjenega greha zadostiti; 2) da tega ne človek sam, ne kakov stvarjen angel storiti ni mogel; da je tedaj 3) le včlovečen Bog sam zamogel dostati pokoro, ki jo je tirjala pravica Božja. — Ko bi bilo kako drugače mogoče človeka pogube oteti, bi gotovo Bog ne bil človek postal, terpel in umerl. — Pomislimo zdaj vsako teh treh prevažnih resnic posebej, in spoznali bomo, kako neskončno nas je ljubil Bog.

I.

Nevedneži in hudobneži nikdar ne zapopadejo tega, čemú da je Bog sam in sicer celó do smerti na križu za človeka se pokoril. Čemu to vse? „Zakaj Bog ne bi bil rajši grešnemu človeku naravnoč in brez ovinka odpustil greha?“ Sej človek sam, pravijo, ako ni terdoserčnež, svojemu bližnjemu, ki ga je žalil, brez obo-

tavljanja odpusti, pa je zopet vse dobro. — Kaj pa da, v tem primerljeji, to se tajiti ne da, je res vse zopet dobro; pa zakaj? Prav zato, ker si roko podasta dva človeka, ktera sta si drug drugemu tako podobna, kakor brat bratu. Ker sta namreč oba slaba, pomanjkljiva, pregrešna, bi bila zares gerda zarobljenost, ko bi razžaljenec svojemu razžalniku notel odpustiti, kar so zdavno že nekteri ajdje sami spoznali. Med nami tedaj veljá: roka roko umije; ali še lepše, kakor nas Kristus moliti učí: „odpusti nam naše dolge, kakor mi odpustčamo svojim dolžnikom.“ Pa že celó med ljudmi se sprava ne godí vselej tako gladko, da bi se brez kazni ali pokore odpustilo. — Ako se kdo pregreši zoper postave, ki nam varujejo mir, obstanek, premoženje in življenje, ga denejo v zapor; žali kdo celó osebo vladarjevo, zgubi lahko tudi glavo. Bolj važna ko je tedaj postava, ki se prestopi, bolj imenitna ko je oseba, ki se žali, večí je tudi kaznen, kateri grešnik prepade. In zakaj? Prav zato, ker bi ves lepi red na zemlji popolnoma v šibre šel in bi ne bilo več živeti, ko bi se hudodelnikom meni in tebi nič prizanašalo. Le ostre kazni še hudobijam meje stavljajo, sicer bi kakor splošnja povodenj zemljo pokrile. Obstaneč človeštva tedaj in vsega reda na zemlji zahteva, da se hudobija tepe.

Pa od Boga si vendar misliti ne morem, tako čujem od druge strani govoriti, „da bi On, ki je sama ljubezen in milost, od ubozega človeka, ki se je zoper Njega pregrešil, pokore in še tako ostre, kakor je smert Kristusa na križu, zaradi greha tirjal. Ali se ne sklada bolj z usmiljenjem in ljubeznijo Božjo, ako Bog prizanaša in grešniku odpusti brez vse pokore?“ — To so sicer medene besede, ali brez vse pameti in resnice. Da Bog to po svoji neskončni oblasti in milosti zamore storiti, tega nihče ne more tajiti; pa drugo vprašanje je: „ali bi tako brezpogojno pomiloščenje grešnika zares tudi pravo odrešenje za človeka bilo, in ali zamore to Bog storiti tudi po svoji neskončni svetosti in pravici?“ Na to vprašanje pa zdrava, po Božjem razodetji razsvetljena pamet ne more drugače odgovoriti, kakor: da tako pomiloščenje grešnika bi ne bilo za-nj odrešenje, ker bi ga naravnoč še hujšega storilo. „Brezpogojno pomiloščenje brez dostojne pokore nasprotuje 1. Božji pravici in svetosti; 2. pa tudi posebnemu stanu, v kakoršnjem je ves človeški rod po grehu.

1) Naravnoč in brez ovinkov Bog grešniku ne more odpustiti, ker je neskončno pravičen. — Bog je človeka iz zgolj milosti vstvaril in mu dal pamet, Njega spoznati, serce Njega ljubiti, ki je vse ljubezni vreden; prosto voljo, ki vzvišuje človeka nad vse stvari na zemlji, in mu daje pravo vrednost pred Bogom, ako svojo prosto voljo prav rabi. Vsled vsega tega ima Bog neskončno pravico tirjati od človeka, da naj ga spoznava, ljubi in mu je pokoren. Če pa človek Bogu dolžno čast odreče in presveti volji Božji nasprotuje, ima tudi Bog pravico, da se Njemu vzeta čast poverne, in to mora Bog vsled svoje neskončne svetosti tudi tirjati, sicer bi se poglobitni namen vsega stvarjenja, „da vse, kar je, k Božji časti služi, naj bolj pa človek, kateremu je Bog vse podvergel,“ — ta namen bi se ne dosegl, kar Bog nikakor dopustiti ne more. Po vsi pravici toraj piše sv. Anzelm: „Nič se manj terpeti ne smé v redu stvarjenja (in ordine rerum), kakor da stvar svojemu Stvarniku dolžno čast krati in ne poverne, kar je ukrala... Toraj mora ali vzeta čast Bogu se poverniti, ali pa kaznen priti.“*) — Vsa čast pa, ki jo pametne stvari Bogu skazovati zamorejo, pa tudi vsled svoje

*) L. cur Deus homo I.

vseskozne odvisnosti od neskončnega Boga skazovati morajo, je v tem, da so Bogu in njegovi sveti postavi pokorne. Zato jim je odločena presrečna večnost, podeljena pa tudi prosta volja, da si s prostovoljno pokorščino zamorejo prislužiti veselo večnost.

(Dalje nasl.)

Spominek živemu.

(Obraz iz življenja minulega veka.)

(Česki spisal Václav Štulec, poslovenil Leop. Gorenc.)

(Dalje.)

III.

Na homci med grobi je bilo časi ves ljubi dan tiho. Stari Albert se je mudil z urami, njegova žena je zdaj odšla v bližnji les v smrečje po suhljadi, in prišla je še le okoli enajstih nazaj. O poldne je cerkvenec imel vsak dan svoj opravke. Vstal je, šel — varno lezel v zvonik, molil in odzvonil poldne. Potlej je šel med grob; pokleknil je pred križ na pokopališči in ginjen molil za vérne mertve, vzlasti za tiste ranjke, ktere je bil že sam zasul v zemljo. To je bilo dan na dan po leti in po zimi. Ali danes mu je nekam čudno v serci. Spomin na želetiškega gospoda, razgovor s tujcem, ki mu je tako rad pomogel iz zadrege, — to vse mu je gomazelo po glavi. Ali na enkrat se pooblači starčku obraz. Jél se je pestiti po čelu: kje sem neki imel glavo zjutraj? Ta tujec je bil tako prijazen, pa ti ga še vprašal nisi, od kod je, kdo je? I pa, to je že tako s stariimi kostmi! Le to ga je tešilo, ker mu je tujec bil segel v roko, da se zopet vidita, in ker je bil sv. mašo napovedal pojutrajšnjem.

V tem, ko je staremu cerkvencu na griči tiho pretekkel dan, sedel je častitljivi sivi tujec v izbi pri „rudečem križu“ v Zlaticah. Zlatice so na srednji višini, in ta gostilnica je konci razsežne vasi. Iz izbe, kjer je ta neznan tujec bil ostavil včeraj pozno na noč, iz te se je videlo po vsi okolici, tudi k sv. Jurju, cervki na holmci. Tujec je s poštnim vozom prišel lesèm. Kerčmar ga je sodil po torbi, in ker se je na takem vozi pripeljal, menil je, da je bogat mož; le navadna obleka in suhi obraz mu skoro nista kazala tega. Zjutraj je tujec zgodaj odšel na polje, poprej kakor gospodar. To že vémo, kam je šel in kje se mudil. V kerčmi se ni nihče zmenil za-nj. Po poludevetih je prišel nazaj, naročil južino in rekel, naj mu jo v sobo prinesó. Potlej se je zaklenil, in začel je pisati. S kerčmarjem ni o ničemur govoril poprej, še le o poldne, pa še ta čas nič posebnega. Po obedu je počival nekoliko časa, ob štirih je šel pa na sprehod. Zavil je na pot k Želeticam. Obléčen je bil revno, oguljeno je imel opravó, tisto, ki je bil včeraj v Zlaticah prišel v nji. Kerčmar je gledal za njim skoz okno, odmajeval z glavo, ni mu moglo v možgane, zakaj ta gospod, na videz vender imeniten, ima tako revno obleko. Kmaló je čudni gospod zginil med griče, koder je péš pot deržal k Želeticam.

Na Želeticah je živo od zjutraj do zvečer zmerom. Mladi Sovka ima povsod sam oči; krega, vpije — zdaj tù zdaj tù, neprenehoma jaduje, kako slabi so časi in kolik križ ima z družino in z delavci. Ti se mu zmuznejo z doma, keder le morejo. Dokler je gospodar blizu, tako dolgo časa še delajo, ali gerdo se deržé. Berž ko pa odide od njih, je zopet vse narobe. Vsi le pogrešajo, milujejo ranjkega gospoda: mnogi celo razsajajo, naj bi bil raji Sovka poginil med Turki. Tako je bilo tudi tisti dan, ko se je želetiškemu dvoru bližal neznan starček, ki smo se zjutraj bili soznarili z njim na griči.

Sovka je klel oratarje; hujše od vsacega zarobljenega voznika preklinja konje, če mu z mesta ne morejo. Z razserjenim gospodarjem so se kosali psi in lajali, in gerdo je avdral razšopirjeni purman.

Ko so vrata mergodnile, ko je kljuka škripnila in tujec skozi stranska vrata stopil na dvorišče, zarožljajo verige in razljuteni psi jamejo grozno lajati. Radi bi bili planili na neznanega gosta. Gospod Sovka gre ravno mimo vrat v sobo, kar začuje pse, pogleda k vratom in ustavi se na pragu. Videl je človeka revno oblečenega, sterhlega obraza in dolgih sivih lás. Zadère se pet stopinj deleč od njega: „Kaj hočete?“ Ali prišlec se ne dá preplašiti; stopi pred-nj in zdaj še le ga resno pozdravi in pové, da bi rad govoril z domačim gospodarjem: „Kaj bi mi radi?“ popraša Sovka. „Ako ste prišli z beraško mavho, to ste se zmotili. Jaz plačujem ubožnici. Idite k sodniku, idite v Hrušice, v farno vas, tam dajó vbogajme beračem. Tako je na tem svetu, še v svoji hiši nima človek mirú: drug drugemu odpirate vrata, tako da bodem suknjo in kožo moral sleči naposled.“

„Ne bojte se, gospod Sovka,“ presekal je besedo prišlec. „Ne bojte se! Jaz nisem prišel po ničesar — še prinesel sem vam nekaj k hiši.“

„A kaj neki bi mi vi bili prinesli?“ popraša Sovka in nezaupno pogleda tujca.

„I no, dragi gospod Sovka!“ odverne nevšeči gost. „Ne dajte se prevariti obleki in obrazu. Le idite, peljite me v sobo, da vam povem, kaj sem prinesel.“

„No, le!“ — reče Sovka. „Idite noter!“

Stopita v sobo, Sovka naprej, tujec za njim. Ko sta v izbi pri tléh, oberne se gospodar k tujcu; ga ostro gleda in ogovori: „Tedaj govorite, ali kratko. Dan se že nagiblje, pred večerom moram še iti na polje.“

(Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Kapitel od vraž in krivoverstva. „Blahovést“ piše, da na Nemškem je skrita mavtarska družba iznašla nov pomoček, s katerim svoje vraže trosi in katoliško vero podkopuje. Pokotni kramarji, od fraj-mavrarjev plačevani in križem-svet pošiljani, se prikrajdejo v staniša vernih katoličanov in kažejo najpred na prodaj res dobre bukve n. pr., življenje svetnikov, spise Alban Stolz-a itd. Še le ko so si takó zaupanje pridobili, začnó kazati in ponujati neverske in nečedne obravnave, knjižure, romane in enak dušni strup. Tako se zgodi, da je marsikter sicer pošten katoličan s takim tihotapskim blagom osleparjen.

Tudi na Kranjskem imamo enake sleparje, ki jih pa blezo bolj judež lakomnosti, kakor pa mavtarsstvo žene, da prav hudo krivoverske knjižure med ljudi trosijo. Te knjižure so brez imena (ali z zlaganim imenom) pisavca, tiskarja in mesta, kje da so se izlegle, brez škofovega privoljenja; torej je tako delo pravo tihotapstvo satanovo, in pa sramota in pregreha za tiskarja, kteri za nekte revne solde stopi v družbo s tacimi sleparji. Pred seboj imamo dve enaki knjižuri, ki ste nam poslani s kmetov. Ena ima napis „Molitve inu Pósti, katire je sveti Ozhe Papesh Klemen ta III. ven dal.“ Ta lažnjiva spaka še celó britko martro na čelu nosi in Kristusovemu namestniku svoje lažnjive izmišljarije pripisuje in se grozi, da ima smertni greh, kdor bi njenih vraž dalje ne razširjal. Priporočuje pa: dvanajst petkov postiti se ob suhem kruhu in pravi, da taki ki bode to le enkrat opravil, ne bo nikdar prišel na beraško palico, da ne bo nikdar pogubljen“ — da mu bo 12 dni poprej smert oznajnjena in še več laži, med kterimi tudi basen o nekem

pismu „pred pildam sv. Mihela.“ Naj nihče ne misli, da so take sleparije morebiti zato bogoljubne, ker so svete reči in lepe molitvice vmés mešane: tudi satan, ko je Zveličarja skušal, je nekako sveto govoril in nategal v svoje sleparije še celó besede sv. pisma. — Druga ne tako hudobna, pa vender lažnjiva in škodljiva knjižura je od „sedem nebeshkih saklepov,“ ki — češ — da to in to hudo ne bo zadelo človeka, kateri jih pri sebi nosi. Molitve so lepe ali z njimi sklenjene vraže so škodljive. Tudi razbojnik Udmanić na Hervaškem je nosil na persih nekaj čár ali amulet, ki so ga po smerti našli, vender ga je prva svinčenka ubila, ki ga je undan zadela. Bo kdo rekel morebiti: zakaj se pa blagoslovljene svetinje, n. pr. čistega spočetja, na vrat priporočujejo? Odgovor: zato, ker so od sv. Cerkve blagoslovljene in ker z njimi ni nobene vraže sklenjene, ampak le zaupanje, pa ne prederzno, v pomoč Božjo in Marije Device in svetnikov v skušnjavah itd.

— Romarji v Jeruzalem, ki so undan iz Tersta odrinili, so ti-le gg.: Fr. Belica, infuliran stolni prošt in korar v banski Bistrici na Ogorskem; Fr. Hrovat, fajmošter iz Ljubljane; Jan Dolder, duhov. pomočnik iz Bazel-a na Švicarskem; Fil. Hoffmann, duhoven in profesor v Eichstätt-u na Parskem; Fr. Urban, duh. pomočnik v Duksu v litomeriški škofiji na Českem; Dizma Niggel, duh. pomočnik v Petting-u na Parskem; o. Luka Klenhofer, frančiškan v Briksnu; dr. Jožef Effenberger, c. kr. zdravnik z Dunaja; Franc Köllerer, posestnik na Parskem.

Iz Ljubljane. Preteklo saboto, to je, 6. t. m. se je novi deželni zbor pričel, pa tudi dokončal; tako namreč je večina slovenska tirjala, da bi se deželi nepotrebni stroški ne napravljali s tem, ako bi se seje brez potrebe raztezale. Res se je pretresovanje volitev, katerih poročevalca sta bila dr. Toman in dr. Kosta, z veliko naglico veršilo. Ko bi se vselej toliko podvivali kakor ta dan, prav veliko zadevnih stroškov bi se morebiti zamoglo deželi prihraniti. Nekaj več časa je vzela le postonjska volitev, ki je overžena; druge so na predlog poročevalcev poterjene, razun mestne novomeške, ktere zmedene poročila je deželni odbor prepozno dobil in torej zavoljo potrebnih novih pozvedovanj te reči ni mogel rešiti. Popoldne ob petih je bila seja v novo napovedana, ker dopoldne se ni moglo vse doveršiti, dasiravno je seja blizo do dveh terpela. Začetek popoldne je bil s tem, da je cesarjev namestnik sam bral v slovenskem jeziku pismo, na katerem je podpisano Nj. veličanstvo in v katerem se zaterjuje, da se deželi avtonomija ali samoupravnost ne le ne bo prikrajševala, ampak še razširjala. Brano je bilo to pismo že zjutraj v nemškem jeziku, pa takrat slovenski izvir še ni bil prišel z Dunaja. Nato so bile volitve v državni zbor in v deželni odbor. V državni zbor so izvoljeni: Izmed velikih posestnikov enoglasno gr. Koronini; za mesta in terge doktorja Toman in Klun; za srenje in iz vsega zbora pa gg. Svetic, grof Barbo in fajmošter Lovro Pintar. Za deželni odbor je veliko posestništvo volilo g. Kromerja in za namestnika Fr. Rudeža; sicer pa so izvoljeni: Toman, Bleiweis, Kosta, in njih namestniki: generalvikar Kos, Svetic, P. Kozler. Volitve v državni zbor je slovenska večina primerno iz vsih stanov ubrala, in gotovo dobro bode delo vsi deželi, da je tudi izmed duhovstva na Dunaj voljen tako zmožen g. Lovro Pintar, ki potrebe naše dežele vé in pozná, da malokdo tako, pa je tudi z drugimi vred mož za tó, da bode svojo dolžnost pošteno spolnil. Vse kaže, da možje, ktere je dežela v novo in z velikim trudom v deželni zbor volila, so njenega zaupanja popolnoma vredni. Dr. Klun stanuje na Dunaju in bode o vsaki priliki tudi zunaj državnega zbora lahko govoril, delal v prid naše

dežele. Dr. Toman je sprejel volitev na Dunaj iz rodoljubja v svojo škodo, enako dr. Klunu, kateri je bil pripravljen tudi svojo lepo službo zapustiti, da zadosti klicu svojih rojakov. Komu tedaj bode narod zaupal? Ali ne možém, kateri v svojo lastno škodo v prid rojakov delajo? To je domoljubje, v ognju skušeno.

Z Gorenskega. zu. (Konec.) Nar popred napadajo klosterske ljudi, ker dobro vedó, da ti so tako rekoč sol, ki tudi drugo duhovstvo spridenja varuje, v njegovem poklicu krepko podpira, in posebno mladost kersčansko izreja. Moliti, pridigati, spovedovati, mladost učiti: to se pravi liberalcem „lenobo pasti.“ (Giskra je na omenjenem kraju govoril o 15.000 ljudi, ki bi se z odpravljenjem kloštrov „državi pridobili“). Čudno pa je le to, da jezuitje, ki tudi v tem pomenu „lenobe“ ne pasejo, ampak se z očitno delavnostjo krepko za vero potegujejo, so zato liberalcem še toliko zoperniši. Iz Laškega so jih izpodili, češ, da so prijatli Avstrije; v Avstrii so pa liberalci vpili, da so državi nevarni! Večina tistih deželnih zborov, ki zdaj niso bili razpuščeni, je hitela protestirati, da bi se pri njih jezuiti ne naselili, tako v Opavi, v Lincu, Solnogradu, Terstu, na Dunaji, da bi bil človek mislil, da te dežele nimajo nobenih drugih potreb, zastran katerih naj bi deželni zbori bili skerbeli. *) Za kloštri bo prišlo drugo duhovstvo na versto. Ne bom na široko razkladal povesti o „priseženih“ duhovnih ob času francoske prve prekucije, ki so na postave od papeža zveržene prisegli, in „nepriseženih,“ ki so službe zgubili in bili na zadnje iz dežele pregnani; zavernem naj le na Laško, kjer je toliko škofov več lét v pregnanstvu živelo in nekteri še živé, kjer se toliko škofovskih sedežev praznih pustili itd. Pa sej že pri nas dražijo nižje duhovstvo zoper škofo, s pomočjo škofov pa bi radi nižje krotili; vse po znanem načelu: Divide et impera! Tako je pripovedovala „Zukunft,“ da minister Beust je mislil škofo naprositi, naj svoji duhovščini zapovedó, da se ne vtika v volitve. To bi bilo krivično, zakaj v vstavni državi tudi minister nobenemu ne more vzeti pravic, ktere mu postava daje. Duhovnim bi bilo pač ložje roke križem držati in enakim biti „mutastim psom, ki ne znajo lajati“ (o katerih prerok govori), pa zdi se jim pri tolikih nevarnostih, ktere veri od liberalcev proté, da jim je dolžnost, podučiti ljudstvo, ki jih za svet praša, ker spominjajo se besed sv. Jakopa, na ktere so v pastirskem listu zavernili linški škof svojo duhovščino pred zadnjimi volitvami: „Greh ima, kdor bi lahko dobro storil, pa opusti.“ In zato se zanašamo, če bi se tudi res od škofov kaj takega tirjalo, da bodo odgovorili, kakor je odgovoril Kurski škof Karol Rudolf bar. Buol-Savenštejn (posveč. 1794.), ko se je francoska prekucija tudi v Švajco jela razširjati in se je od njega zahtevalo, naj svojemu duhovstvu prepove zoper novo „prostost in enakost“ pridigati. Rekel je s sv. Pavlom kratko in dobro: Verbum Dei non est alligatum, beseda Božja ni priklenjena.

Če pa že iščejo duhovne med seboj razdražiti, koliko bolj jih pa pri drugih, viših in manjših černijo. Pri kraljih jih tožijo, kakor nekdaž že farizeji Kristusa samega, da so puntarji in šuntarji. Znano je, da je bil minister Pombal portugalskemu kralju jezuite ko deležnike zarotbe zoper kraljevo življenje začernil in jih več v nagnjusne podzemeljske ječe zaperl. Manj znano, pa ravno tako resnično je, kar je bila nesrečna francoska kraljica Marija Antonija, hči Marije Terezije, ktero so prekucuhi na zadnje ob glavo djali, spoznala — le škoda, da prepozno. Rekla je: „Goljufani smo bili, zdaj vidim, da duhovni so bili kraljevi naj zve-

*) Prav priporočljive so bukvice: Die Anklagen wider die Gesellschaft Jesu, von P. Georg Patiss.

stejši podložni.“*) — Ljudstvu jih pa tožijo, da so naj zvestejši podpore absolutizma, sovražniki prostosti, da le svojega dobička iščejo itd., in če na enem madež zapazijo, že ga radi vsim pripisujejo: „Glejte, taki so!“ Da ne govorim o celo gerdih pregrehah, ktere judovski listi posebno radi povedó, pa neradi prekličejo, če jih gosposka k temu ne prisili, naj opomnim, da zlasti iz daljnih dežel si dajo kaj tacega dopisovati, ker tako jih je težje njih lažnjivosti prepričati. Kdor bere „Wiener Kirch.-Zeitg.“ vé gotovo veliko takih zgledov.***) Nekteri ljudje jim pa vse verjamejo, in v neštevilnih gerdih psovkah in pregovorih, ki se sem ter tje med njimi slišijo, posebno po kerčmah, se duhovski stan zaničuje in zasmehuje. Morebiti bo previdnost Božja nadloge, ki so na Angleškem in Irskem že davno, pozneje na Francoskem, Španskem in Portugalskem duhovstvo zadele in ga zdaj na Laškem in Poljskem tarejo, tudi pri nas pripustila, da bode s tem duhovstvo bolj očiščeno vsega, kar ga na časno veže, da bodo pa tudi vladarji ino narodi spoznali (Bog daj, da ne prepozno!), kateri so njih pravi prijatli. Vé se, kako ubogi Irci, katerih nekte leta po več 1000 lakote pomerje, svoje duhovne spoštujejo, ljubijo, ubogajo, ker so žalostne čase in hude stiske z njimi skupej prestali in vero ohranili.

Pa takim nadlogam se ne smemo z zvezanimi rokami prepustiti, temuč storimo svojo dolžnost in z vsemi poštenimi in postavnimi pripomočki delajmo za resnico in pravico. Naj se prepričajo slepi, da ravno časno premoženje bi se duhovnom že še pustilo, ko bi se le svojim višjim dolžnostim hotli izneveriti, da pa ravno zato duhovstvo tudi v časnem tarejo in po časnikih in zborih zaničujejo, da bi se manj zmožnih glav temu poklicu posvetilo, pa tudi da bi svoj višji poklic težje spolnovalo. Kam obračajo bogateji kloštri svoje dohodke, kar jim čez lastne potrebe ostane? Ali ne v podpiranje ubogih, v izrejo mladosti in druge dobrotne naprave? Nekteri avstrijski kloštri imajo cele gimnazije s potrebnimi knjižnicami in zbirkami, pa od vlade le prav malo zato dobivajo, nekteri pa celo nič ne. Koliko dobrotnih naprav so kat. škofje po celemsvetu ustanovili! Veliko zgledov lahko najdeš v „Philalethes, Theismus, Atheismus str. 132—142, koliko so pri nas, na Francoskem, v Mehiki in drugod dobrega storili ne le za cerkev, ampak tudi za državo. Ranjki kard. Scitovski je blizo treh milijonov v dobre namene obrnil, zlasti je več manjših in par viših učilnic napravil. Kdo je v Lovanji (Löwenu) v Belgii kat. univerzo na noge spravil, kdo toliko manjših semenišč v našem cesarstvu in drugod? Ali ne večidel milodarni škofje? Pa ravno takih naprav nočejo liberalci, zato jim želé denarne žile prerezati! Ali bo pa to za vero boljše? Še za državo ne, zakaj več ko države cerkvenega premoženja poropajo, več imajo dolgov, več morajo za vojake dajati, več obresti od državnih dolgov plačevati: taki denar nima sreče! Če bi bilo treba to iz zgodovine dokazati, najde se veliko zgledov. Tudi ljudém s tem ne bo polajšano. Če bodo duhovni dohodke zgubili, ki so potrebni, da morejo po svojem stanu živeti, takrat se bo pomagalo, kakor v enakih okoljščinah drugod, namreč manj duhovnij bo, ljudstvo bo móгло dalje k službi Božji, k poduku, po ss. zakramente hoditi, če mu bo sploh še za vse to kaj mar. Vender davki zato ne bodo manjši. Namesti cerkvá bodo zidali in popravljali šole, velike

ko palače, kakoršne so že v Švajci in po nekterih drugih nemških deželicah. Jaz nisem zoper verne šole in učenike. Njih korist in zasluge hvaležno priznavam. Pa pod liberalnim državnim zborom, v katerem bi zvonec nosili že omenjeni dr. Giskra, dr. Mühlfeld s svojim „Religionsediktom“, dr. Schindler, ki ne morejo očitnega govora končati brez navadnega „ceterum censeo“ zoper konkordat, jud Kuranda, znani filosof Hasner in drugi ravno te barve, in kateri bi vseh dežel pravice na-se potegnili in vse prestrojil po enem kopitu, ki bi ga iz kake daljne nemške deželice izposodil si, bi v kratkem dobili šole in učenike oprostene cerkvenega nadzorništva, pa pod tlačivno silo nevernih in brezbožnih liberalcev. Lep formular ali izgled tega liberalstva nam je bil pokazal predlog dunajskega mestnega zbora za tisto glasovito „brezversko učiteljsko odgojilnico“ (confessionsloses Paedagogium), zoper katero so se dunajski nadškof kardinal Raušer tako krepko in prepričavno uperli. Sej že zdaj „Presse“ prerokuje, da bo novi državni zbor skerbel za „ein von den Banden des Concordats abgelöstes Unterrichtssystem.“ (Gl. Vaterland 11. marc.) V take šole, ako „liberalci“ svoj namen dosežejo, bodo mogli starši pod denarno kaznijo svoje otroke pošiljati. Plačo takim učnikom bo država dajala, in sicer boljši plačo, kakor jo je duhovnom voljna dati. Da pa država po davkih dobiva, kar izplačuje, je jasno. Pa ljudém kratkovidnim je to bolj zoperno, kar naravnost dajo, če je tudi manj, kakor pri davkih. Zato memo gredé rečem, si za prihodnost slabo preskerbé, kjer ubogim učiteljem dostikrat pičlo primerjeno in kervavo zasluženno plačo kratijo ali prideržujejo, ker morajo jih, da bi liberalcem zmago želeli, ki bodo za njih časni zaslužek bolje skerbeli. Pa ne le za brezverske šole, odgojilnice itd. bo potem treba dajati, kar se bo duhovnom pritergalo, ampak še bolj se bodo spolnovale besede sv. Avgušтина: Kar duhovnu odrečeš, boš pa vojsaku dal (gl. Slomšekove Drobtinice za l. 1864 str. 77) in jaz pristavim: Vojni davek te bo hujše žulil, kakor te je nekdanj desetina, s katero te še zdaj lažnjivo zoper duhovstvo šuntajo. Še celo že davno odpravljena nesrečna tlaka bi utegnila v novi podobi poverniti se, namreč: eksercirati in na vojsko iti, kdor koli bi bil zmožen pušo nositi — vse lahko zoper tiste, ki so svoji veri zvesti. Tak sad je liberalizem drugod že obrodil.

Ker torej duhovščina spozná, da „liberalci“ so se zarotili zoper konkordat, jezuite, kloštre, zoper cerkveno prostost, da hočejo pravice posamnih dežel vzeti, da bi toliko ložje vse cerkvene in šolske zadeve po vsih deželah le sami komandirali, da je njih velika skerb vzeti cerkvi moč, ki jo ima še v šolah in pri izrejevanji mladine, da bi mladost brez vere izrejena toliko bolj pripravna bila za „liberalne“ namene v cerkvi in državi: zato se duhovščina ne upa odtegniti dolžnostim, ktere skerb za srečno prihodnost domovine vsakemu zvestemu državljanu naklada, temuč poslužuje se pri volitvah pravic, ki jih ji postava daje.

Ako te pravice v nemar pusti, škoduje si tudi za prihodnje. V badenski deželi je liberalizem že davno v cvetji. Tam navadno to poskusi, kar hoče potem tudi v drugih deželah doseči. Postavim: tam je liberalizem že davno konkordat, ki je bil s papežem sklenjen, razderl, brezverske šole napravil in duhovstvu nadgledništvo čez nje vzel. Zastonj so verni in duhovni, z nadškofom na čelu, se branili; hude denarne kazni, zabavijice časnikov in celo samega ministra, ki je v očitni zbornici zveste katoličane „gimpeljne“ imenoval, so skušale vse katoliško nasprotvanje zadušiti. Tam od začetka duhovni niso smeli v deželni zbor voljeni biti; pozneje pa, ko je bilo to dopuščeno, ni nobeden več na-nje mislil. Morebiti bi bili sicer kolikor toliko pripomogli ustaviti

*) Glej „Therapie des Zeitgeistes“ von Philalethes str. 42, kjer se ozira na „Stark, Triumph der Philosophie im 18. Jahrh.“

**) Zato pa ne le judovski listi, ampak tudi vsi, ki vso svojo učnost in modrost iz njih zajemajo, „Wiener K. Z.“ tako silo čertijo. Zato je bila pri vsih „Narrenabendih“ zasramovana, na Dunaji, kakor v Ljubljani. Iz enakosti predmetov, ki se pri tacih berklarijih obdelujejo, se marsikaj daje posneti.

napredovanje brezbožne zisteme. Zatorej pomnite: Vigilantibus jura!

Drug zgled imamo na Ogerskem. Tam je imel po starodavni ustavi dubovski stan posebne pravice, ne le da so škofje in nadškofje v zgornji zbornici med magnati sedeli, kjer so se kakor prvi stan kraljestva toliko ložje za vero in za pravo konservativno politiko, kakor se z vero vjema, potegovali, ker predsednik ni bil navezan na večino glasov, ampak smel se je po ustavi ozirati na pametniši glasove (vota saniora), temuč tudi kapitelni so imeli v drugi zbornici svoje poslance. Pa v pričujočem stoletju, zlasti od l. 1825 je duhovščina ondi svojo moč bolj in bolj zgubivala, pravico za pravico so ji jemali v spodnji kakor v zgornji zbornici, dokler ji ni razum nekterih častnih prednost, ki jih prvostolnik še ima, toliko pravic ostalo, kolikor jih ji dajo tudi ustave po drugih deželah.

To pa ni bilo le za cerkev slabo, ktera bo skor gotovo kmalo mogla čutiti, kako neverni so zdanji glavarji mogočnih strank v ogerskem zboru; ampak tudi za državo, ker ravno zavolj pešanja konservativnega vpliva so prekucijski življi v ogerskih zborih vedno rastle, dokler niso podkurili strašnega punta l. 1848, kterege dedšina so še zdaj postave l. 1848, ki pa previdni in v zgodovinskem uku izurjeni možje premalo dobrega od njih pričakujejo za moč, edinost in srečno prihodnost avstrijskih narodov in dežel (primeri: hist. polit. Bl. 1867. 5. Heft). — Kako pa je tam duhovščina svoje pravice napravila? Učeni zgodovinar Mailath pripoveduje, da cesar Frančišk I je pogosto rekel, da mu je tisti duhoven naj ljubši, ki se naj manj za politiko meni. (V absolutnih državah je to pač prav; v ustavnih pa se to pravi, sebe in svoje načela z zvezanimi rokami svojim nasprotnikom v oblast dati.) Ogerski škofje so mu hotli ustreči, le bolj duhovskih reči so se držali, bolj za bogate cerkvene ustanove in dobrodelne naprave (kterih omenjeni zgodovinar več našteva) so skerbeli, kakor za politiko. Pa nasledki tega zanemarjenja ustavnih pravic bi utegnili morebiti še dosti kmalo tudi njih duhovnim ustanovam konec narediti.

Vnuk Frančiška I, mehikanski cesar Maksimilijan, je kmalo po nastopu vlade že začel s papežem in škofi pripraviti se, je škofom očital, da preveč v politiko segajo (ko so le svoje pravice branili), da mehikansko ljudstvo še ni katoliško, da ga bo še le on katoliškega naredil itd.; sedaj pa, ko je menda že od vseh strani obdajan od sovražnikov, zapuščen pa od tistih, ki so mu tako ravnanje zoper cerkev nasvetovali, bode morebiti tudi nazadnje spoznal, kako liberalizem tistega goljufa, ki se mu nepremišljeno udá, in da bi bil boljše storil, če bi bil konservativne življe svojega novega cesarstva krepil in podpiral, ne pa terl in dražil.

Iz Celoveca piše „Slov.“ da bode letos posvečevanje mašnikov menda prej kot druge leta, ker se potem mil. knezoškof v Rim podajo k osemnajststoletnici. — Gg. bogoslovci so bili 14. u. m. napravili veselico v poslavljenje ss. Cirila in Metoda.

V Gradcu, 27. sušca. *F.* Od dne do dne hujši razpor, večja ločitev prihaja med političnimi strankami v Avstriji, in s strahom ozirajo se poštenjaki v prihodnost vprašaje: „Kaj bo z nami, če se ne bo temu skorej konec storil?“ Razven te ločitve imamo pa še drugo, ki sega narodom globljeje do života, in ki se dotika njihovih najsvetejših zadev, namreč verskih. Obžalujemo, da je bila v katoliški Avstriji kdaj mogoča; pa zdaj, ko je enkrat pričeta, ko se je strašna borba razvnela, zdaj bodi ta ločitev popolna! Kajti, to sprevidimo vsi, liberalci nočejo več mirú, čedalje hujše je njih rogoviljenje, hujskanje in zasmehovanje; kako bi zamogli pri tem pravi katoličani deržati križem roke? Kar ter-

pijo verniki na Badenskem, to žuga nam, ako ne napremo še o pravem času vseh moči! V vroči borbi in popolni ločitvi od sovražnih sil za nas ni nobene nevarnosti, v nevarnost stavi našo cerkev in vero le ona letargija in brezskernost, ktero je rodil „jozefinizem.“ Da se to tudi pri nas čedalje bolje spoznava, priča marsiktero znamenje, in veseli nas (akoravno še malo drugega, vendar ta sad rodila nam je vstava). Med taka znamenja spada obilno vdeleževanje mestnjakov pri dobrih katoliških družbah, razcvét samostanov obojega spola, kterih je v Gradcu kakih petnajst, razcvét dobrih zavodov, itd. Vzlasti pa moram omeniti neko posebno napravo, ki jo bomo v kratkem dobili v Gradcu, in ki nam ima biti središče in ognjišče katoliškega življenja, — namreč: katoliško kazino! Kar so slovenskemu narodu čitavnice v narodnih zadevah, namenja nam postati kazina v verskih. Komur so znane take kazine v Nemčiji, in vzlasti v deželah ob Renu, ta je gotovo tudi sprevidil neizmerno korist teh družb; in zares moramo pozdraviti enako vstvaritev pri nas z živim veseljem. „Razširjanje prave, katoliške omike med vsemi stanovi,“ je njih glavni namen. Take omike in zavesti pa malokje tako manjka, ko v štajarskem Gradcu, v kterem najdeš le obilno mlačnosti in indiferentizma! Prevažno lepo nalogo imela bo tukaj kazina. — Morebiti nam spravi na dan tudi konservativen političen časnik, ki je naši deželi potreben, ko ribi voda. Že več lét je, kar se čuje od vseh strani klic: „Vstanovimo si časnik,“ in ne manjka zanj dobre volje, pač pa poguma in serčnosti. Smeli bi se poguma učiti od liberalcev. Ta časnik bi bil pa tudi brambovec Slovencev, — v resnici zastopnik ravnopravnosti, — in takega si vsi naši rodoljubi želijo. Kajti zdaj imamo v svoji deželi le časnike, ki ne sovražijo ničesar bolje, ko našo narodnost in cerkev. Trosijo v tisočeri iztisih med ljudstvo sodergo napčne omike, sovraštva in nevere. „Tagespošta“ je njih pervakinja, in ona nam kaže, kako daleč utegne zabloditi „liberalen katoličan.“ Takega se namreč imenuje njen vrednik. Cenčá ta gospod od svoje matere katoliške cerkve v „leitartikelnih“ s tako nevednostjo in prederznostjo, da človek prav ne spozná, jeli se mu meša, ali brije on z ljudmi šale. Nehoté spomnim se pri njegovih spisih včasí kralja Kserksa, kteri je dal bičati v svoji nespameti morje; enako biča „Tagespošta“ „die Herren von der nachtschwarzen Parthei, die nationalen Fanatiker.“ V najnovejšem času luča blato psovok posebno po Kranjcih. Časnik „Telegraf“ je v židovskih rokah; da tedaj razsaja zoper nas, razume se ob sebi. Graški „avtonomisti“ niso našli za se boljšega organa? Ta dva velika časnika (razven nekterih manjših) sta „laibhusarja“ ali borivca liberalcem; — ali konservativna in slovenska stranka nimate ne enega! Kdo se mi tedaj ne bi pridružil, klicajočemu: „Spravimo si na noge zagovornika svoje cerkve in slovenske narodnosti!“

Iz Rima, 21. sušca. (Konec.) Ko so bili na Francoskem odpravili vse postave, ki spoznovavcem družih vér niso odmerjale enakih državljanskih in cerkvenih pravic kakor katoličanom, — odpravili postave, ki so katoliško cerkev zoper napade raznih njenih sovražnikov branile in ki so vpeljavo novih vér, in novega bogočastja in skrivnih družb prepovedovale: ali menite, da so mavtarji s tem bili zadovoljni, da bi imeli enake pravice s katoličani? Kratko malo ne; zdaj jim je bila volja, da naj katoličani tako plešejo, kakor bodo oni žvižgali. — Zapodili so iz duhovnij pobožne mašnike in postavili na njih mesto čisto nove, ki so bili sami liberalni in brez vere; kteri katoličan pa s tem ni bil zadovoljen, je bil ali zapert ali pa ob glavo djan. Podirali so od katoličanov sozidane cerkve, ali so jih pa v

malikovavske tempeljne boginje „pameti“ spreminjali, in zopet je bil v nevarnosti prostost in življenje zgubiti, kdor se je taki prenarredbi ustavljal. Prepovedali so celo v Boga verovati; na pokopališča so zapisali besede: „Smert je večno spanje,“ s čimur so tajili človeško dušo in bogokletno učili, da ga je konec, kakor živine. Postavo so dali, da se ne sme nedelja več praznovati, in ne daritva sv. maše opravljati, pa da ne sme ljudstvo še v cerkvo ne, temuč če že kam hoče, da mora hoditi v tempelj boginje pameti, in kdor se je temu zoperstavil, neusmiljeno je bil ob glavo djan. — Vendejci, ki so bili goreči katoličani, popadli so za orožje, in branili svoje cerkve, altarje naj višega Boga, pa duhovnike svoje; pa v vojski so bili premagani, in vsi, ki se niso poskrili ali zbežali, so bili brez vsega usmiljene pomorjeni. Dvanajst tako imenovanih „peklenskih kolon“ ali čet vojakov je po deželi zvestih katoličanov sem in tje divjalo in z ognjem in mečem so vse pokončavali, kar koli so našli. — V poglavitem mestu Parizu, kakor tudi po deželah, je bilo vse ob glavo djano, kar se jih totim prenarredbam ni podverglo. Več milijonov ljudi je bilo pomorjenih, cele mesta in vasi požgane in podrene.

Tako tedaj znajo tisti, ki pravijo, da so liberalni in vedno od nas in vlade odpravo konkordata tirjajo, ki zoper mašnike, klerikalizem, ultramontanizem, sploh zoper sv. katoliško cerkev in njene naprave kričijo, akoravno si od začetka ovčje kože krog pleč ogrinjajo, in pravijo, da so oni le zato sovražniki mašnikov, konkordata itd., ker ljudstvu dobro hočejo, češ, da imajo mašniki strašno veliko denarjev, s katerim bi se lahko dolgovi našega cesarstva poplačali, in tako potem davki nekoliko znižali, to pa le tudi zato govori, ali prav za prav plačujejo, da se tako po časnikih piše, ker so Judeži Iškarjoti, ki imajo le sami škrinje polne denarjev, katerih so se kakor tolstega dobička v našem cesarstvu nalezli. Bojijo se tudi, da bi ubogo ljudstvo na njihove vreče polne denarjev ne pogledalo, ter reklo: „Ker ste že tako lepi dobiček tukaj spravili, pomagajte nam naše državne dolgove plačevati, saj ti ali ti veliki bogatuš, ki imaš 20, 30, 40, 100, 120 itd. milijonov denarjev, vender le bogat ostaneš, če državi pol svojega premoženja daruješ iz zlahtnega domoljubja, med tem da moram jaz svojo zadnjo kravo prodati, da svoj del odrajtam.“ — To je tedaj vzrok, zakaj vedno le na duhovske solde kažejo. — Če ima tudi kateri mašnik 3 ali k večjemu 4 tisuč goldinarjev, kaj je to proti milijonom, ktere imajo judje. Kar mašniki imajo, to pride zopet med uboge, zlahto itd.; kar pa judje imajo, to pa ne pride več izmed judov. — Štiri leta sem imel kakor kaplan na slovenski zemlji priložnost videti, kako redek je duhoven, ki bi resnično črez potrebo kaki krajcar gleštal; koliko število pa je takih, ki komaj izhajajo in ki večkrat še solda v žepu nimajo! In vender sem prepričan, da bo vsaki mašnik, če tudi denarjev nima, si celo pri zajuterku pritergal, da bo državi kaj darovati imel, če bodo le judje in veliki tergovci tudi od svojih milijonov hotli kaj darovati in ne le za velike in gotove obresti posojevati.

Kdor pravi, da ljudstvu dobro hoče, ker se zato poteguje, da bi bile gg. fajmoštrom zemljišča vzete in cerkvam njih premoženje, ta je hinavec. Kajti, če se cerkvi premoženje vzame, komu drugemu se pa seže v žep, kakor katoliškemu ljudstvu, ki bo moralo potem to, kar se dosedaj z obrestmi cerkvenih kapitalov plačuje, in kar se pri cerkvi vsako leto potrebuje, iz svojega lastnega žepa plačevati. In če se duhovnikom vstanovljena plača vzame, komu se zopet kervavi krajcarji iz rok tirjajo, kakor ljudstvu, ker bo potem moralo več davke plačevati, če bi res duhovniki iz cesarskih kas ali denarnic plačilo dobivali. — Pa to sem le tako memo

gredé omenil, da ljudstvo svoje prave prijatle spozná, in pa tudi že tukaj saj en vzrok, katerih je pa še več, izvé, zakaj da tako kričijo čez konkordat, ki katoliški cerkvi tudi njeno premoženje zagotavlja. Prav za prav sem pa le povedati hotel, da bi še dan današnji liberalci enako ravnali, kakor nekdaž na Francoskem, ako bi nam spodrinili in zaterli konkordat, ki brani in določuje pravice, ne morebiti kar le papeža, škofov in pa mašnikov, ampak pravice katoliške cerkve sploh in tedaj tudi vsakega katoličana posebej, naj si je stanú ktereга koli, ker veljavo cerkvenih postav spoznava, in bi nas ob vso zapisano pravico v naši lastni državi spravili. — Liberalci bi se v Avstriji za mizo vsedli, nas katoličane pa, ki nas je v Avstriji tako ogromna večina, bi za peč pri vratih posadili; oni bi določevali, koliko sveč bi smelo pri sv. maši goreti, ob korej bi se morala sv. Božja služba začenjati, naj si bo ljudstvo s tem zadovoljno, ali ne; prepovedali bi praznike praznovati, ker jim jih je že zdaž preveč; v bogoslovskih šolah bi oni gospodarili in skerbili, da bi se mladi duhovni tako podučevali, da bi zgubili pravega katoliškega duha in celo še sv. vero; take duhovne bi potem pa oni na fare postavljali, in po pokvarjenih duhovnikih vero ljudstvu morili, škofom pa bi le pravico pustili, mašnike posvečevati, družega pa nič; zapovedovali bi, da se imajo zakoni pred srenjskimi predstojniki sklepati, in da se v šoli od vere ne sme nič učiti itd., na zadnje pa bi celo katoliško vero in katoliško službo Božjo prepovedali, kadar bi že bili namreč ljudstvo tako ob vero spravili, da bi se jim ga ne bilo več potreba bati. Kdor pa bi se še temu ustavljal, tistega bi ob glavo djali, kakor so stari pagani, pa novi brezbožniki ravnali na Francoskem.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Pri vernih katoličanih sedanji čas gospoduje strah zavoljo žugajočega lažnjivega „liberalizma,“ kateri je ravno tako trinog zoper katoliško vero, kakor po drugi strani zoper posamezne narode in osebe. „Presse“ 13. sušča zastran te reči naučnemu ministerstvu občutljive levite bere in se mogočno krega, kako je bilo dosihdob narodom vsilovano učilo s konkordatom skupaj zrašeno, sistema, ki kar nič ni ponemčevala (!?), temuč je le „feldwebeldeutsch“ razširjala po cesarstvu. To ne sme več tako biti. „Presse“ hoče, da naj se vse poprejšnje preverne in na glavo postavi. „Man versuche mit dem diametralen Gegentheile. Man emancipire die Volksschule von dem Hochdrucke clericaler Einflüsse; man richte so ein, als ob die betreffenden Konkordats-Paragraphe gar nicht auf der Welt wären; man fördere in der Volksschule trotz der bekannten Abneigungen der Ultramontanen den realistischen Unterricht . . . Lehrer, Praeparanden auf freisinnigen Grundlagen; . . . man strebe die heranreifende Generation über beengende confessionelle und nationale Schranken zum Bewusstsein staatsbürgerl. Würde zu erheben“ itd. „Wenn all dies geschehen,“ potlej bo raj za mavtarstvo in za „Presse“ na zemlji, in v Avstrii „obljubljena dežela“ za „reformjude,“ katerih naj slajši naloga je, katoličanom škodvati, kjer koli je mogoče. Kaj pa, ko bi kak cerkven ali slovanski list tako naravnost prekucovanje cesarskih in verskih postav in naprav oznanoval, kakor ta nevedna dunajska bobnarica?

Pa judovski časniki niso edini aposteljni tacih „prezveličavnih“ nauk; tega imamo obilno spričevanj. „Politik“ vé z Dunaja, da so marsikteri prihodnji „reichsräthlerji“ kaj židane volje; da dr. Mühlfeld prijaha na dan svoj „religionsedikt,“ da naj hujsi „liberalci“ govo ré,

kako bodo kloštre in cerkveno premoženje zobali, mečji izmed njih pa, kako bodo te reči zastavili. Unstran Litave je stranka enake volje. „Volksfreund“ naznanjuje o nekaki „nemško-madžarski liberalni zvezi,“ ki hoče na obéh straneh nove demokratiške ali prekučovavske načela vresničevati, Nemcem in Madjarom čez druge narode gospostvo zagotoviti, češ, ker Slovanov še zmožnih ne šteje, da bi z unimi v prekučovavski rog trobili („in dem grossen modernen Fortschritte“). Duša tega prizadevanja na Madjarskem je Pulszky. Neki njegov list napada duhovstvo, aristokracijo (visoke stanove), pridiga zatiranje nemadžarskih narodnost in sploh velike rogovilstva, zlasti tudi zoper Cerkev.

Prepričani smo, da lažnjivi in prekučovavski „liberalizem,“ bodi si madjarski, nemški, laški, ali kateri koli, je nesreča za Avstrijo in Avstrijane, ako se mu v žrelo veržejo. Cerkev bode sicer tudi terpela, kakor je že velikrat, toda ona poginiti ne more, ona pozna le en konec, in temu se pravi: z m a g a.

Na Dunaju se je dogodil zopet prestrašen umor in samomor. Ernst Pasqua je 4. nedeljo v postji po noči zavaljal svojema dvema sinovoma in sam sebi. Po večerji je dal piti sinčkoma ostrupenega ola, ki sta kar hitra umerla; eden še nič gerčal ni. Med tem ko je ženi svetoval, da naj se tudi ona s pijačo umori, je sam tako naglo strup pogoltnil, da mu ni mogla ubraniti. Pravijo, revšina, prav za prav pa nejevera, ga je k temu zapeljala. Pozneje se je tudi skazalo, da je bil Pasqua goljuf in slepar. Hotel je nečlovek ostrupiti tudi še ženo, ktera pa ni hotla piti smertne pijače, rekoč: „Ne; svoje duše nočem pogubiti.“ Samomorivec je bil protestant s (7 in 10 letnim) sinovoma vred; žena pa, ki je rešila le majhnega detka v naročji, je katoličanka. Lani ob ravno tem času je bil razglašen Tuvora storil enako strahovitost, in vsak dan pripovedujejo dunajski listi nove samomore! Na Dunaju le preveč časnikov v velikih loncih nejevero kuha. Zato je tako. Severinova družba se za razširjanje boljših misli in čutkov trudi; pa s kako togoto in zasramovanjem nesramni judovski in mavtarski časniki skleške vanjo mečejo!

Razkolniški Armenci Zejtunlii v mali Aziji so mesca prosenca poslali poročnike k armensko-katoliškemu patriarhu Hasun-u, da hočejo v katoliško cerkev prestopiti. Teh Zejtunlijev je naj manj 30.000, z njimi pa hoče prestopiti še 25.000 prebivavcev v Kosandagu, ktere tudi uni poslanci namestujejo. Armenski katoličani, ki jih je do 260.000, so posebno marljivi in so od leta 1847 do sedaj že 30.000 razkolnikov spreobrnili. Res je čutiti, da previdnost Božja hoče sedaj v prvo Armence popolnoma zediniti z materjo cerkvijo; potem pride blezo na versto Anglija, in za anglikani drugi protestantje. Kako deleč je še doba za Ruse in sploh razkolniške Greke, kdo vé? Pač je molitve potreba, da bi se pospešil čas, ko bo en hlev in en pastir.

Spreobračanja. V tem ko po Evropi kača mavtarskega liberalizma vero in keršansko ljubezen zatira, pa po Ameriki katoliški misijoni nezmerne množice grešnikov z Bogom spravljajo in zbeganih ovčic povračajo v kat. Cerkev. V Vašingtonu pri g. Veningerjevem misijonu v mescu sušcu se je 10 drugovercev vernilo v naročje matere sv. Cerkve. — V Viksburgu deržave Misisipi je bilo v ravno tem mescu en sam dan 30 spreobrnjenecv keršenih. V novem Orleanu se naj slavniši in naj mogočniši možje povračajo v katoliško Cerkev. Enake novice pa naznanja vsak nov list, ki nam prihaja iz Amerike. — Tudi na Angleškem se taka godi. Londonski „Register“ je naznanil pred nekimi tedni, da v škofii vestminsterski je bilo uno leto do 1000 spreobrnjenecv

sprejetih v naročje matere cerkve. V 3 katol. cerkvah samo v Londonu je bilo sprejetih 400 protestantov.

Iz Cincinata v Ameriki se je frančiškanski vikši o. Evzebij Šmid že meseca svečana podal po opravih v Rim, kjer bode tudi pričujoč pri slovesnostih mesca rožn.

Okrajina Utah na Vašingtonskem v Ameriki je undan predložila prošnjo, da naj se prekličie v kongresu sprejeta postava, ki prepoveduje mnogoženstvo. Vašingtonski pravni odbor pa, ki je v tej zadevi poročeval, je mnogoženstvo z naj večji določnostjo zavergel in razjasnil, da mnogoženstvo je v nasprotju s keršansko vero, da je ostanek neverstva in barbarstva, in da je škodljivo zakonskim razmeram pri vsih narodih, pri katerih je to hudo še ostalo, — da mnogoženstvo ni nič drugega kakor po postavi poterjena prostitucija, ki razdira izvirne in božje postave človeške družbe, pa da se ne more nobena večji hudobija početi zoper nabožno vero, kakor od ljudstva kacega naroda tirjati, da naj tako ostudno reč s postavo poterdí... Deržava, ki ima take može v pravnistvu, mora krepka, mogočna prihajati.

Kratke naznanila. Kaj namerjava liberalizem? Dunajski nadškof kardinal Raušer je na dan oznanjenja Marijnega daljši govor govoril, v katerem visoki cerkveni knez jasno dokazuje, da so vse namere dandanašnjega liberalizma le na to obrnjene, da podkoplje stebre keršanske vere, da vniči vpliv in veljavo duhovstva pri ljudstvu, in da tako podere celo stavbo človeške družbe. V ta namen so se neki liberalci tu in ukraj Litave združili. (Slov. Gosp.) — Kakor se množijo raznotere pregrehe, posebno nejevernost, tako se množijo tudi bebi ali norci strahovito. V dunajski norišnici sami, kamor se skorej le samo neozdravljivi zmešani spravljajo, jih je 300, in naj večji del je moških. — Rusija je svoj delež v severni Ameriki predala zveznim ameriškanskim deržavam za nekoliko milijonov dolarjev. Rusija in Amerika imate dolge roke, da si čez morje srečo dajete, pa tudi vpliv te zveze utegne vesoljni svét obsegati. — Od časa ruskega vojskovodja Sviatoslava do dni današnjih Ruse nepremagljiv nagib proti Carigradu vleče. (Politik 12. sušca.) — Minister bogočastja Eötvöš na Ogerskem bi rad veroznanstvo iz šole odpravil. (Volksfrd.) — Evropejska Turčija ima razun Srbije in Romanije 10 milijonov prebivavcev. Izmed teh je 7 milijonov kristjanov, drugi so mahomedani, turki, Albani, Bulgari in Bosnjaki. Pravih turkov je le do 700.000. — Zveze na zveze: 1. Francija, Švica, Belgija, Holandija; 2. Prusija, Rusija, Romanija; 3. Srbija, Černogora, Grecija — se vé — pod ruskim škitom. K temu pa še: Rusija in Amerika. Kaj pa Avstrija? Vošimo ji mogočnost nad vse druge in v ta namen zveze: s katoliško Cerkvijo in z ravnopravnostjo. — Eni govoré, da se avstrijske vojne na jugu ob meji zbirajo, da bi kje v kakem potresu Bosna in Hercegovina Avstrii se pridobila; drugi terdijo, da si bode Srbija s pomočjo Rusije ti okrajini prisvojila in Turčii davke za nji plačevala. — V Lombardii imajo zopet kolero po več krajih. Čuda ni, če Bog zopet šibo v roke vzame, sej strašna poživljenost za drugega že skorej ne praša! — Med Francozom in Prusom obetajo vojsko. — Govorí se o zvezi med Avstrijo in Prusijo.

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. G. Leop. Klinar, duhov. pomočnik na Verhniki, pride enako v Šmartin pri Kranji; g. Ant. Gros s Šmartna na Verhniko za duh. pomoč. Umerla sta gg.: Jož. Jerin, duh. pom. v pok., 4. mal. trav. v Ljubljani; And. Meterec, kanonik v Novem mestu, 8. mal. travna. R. I. P.!